

December 2007

EEN SMOKING IN DE BROUSSE...

Een uitstekende journalist, wijlen Jean Kestergat vertelde ooit in een van zijn kronieken het wedervaren van een automobilist die op een late kerstavond af te rekenen kreeg met autopech terwijl hij ergens in de Congolese brousse onderweg was. Gelukkig maar werd hij in dat godverlaten stukje wildernis op het spoor gezet van een huis dat door Europeanen bewoond bleek te zijn. Toen hij daar in grote nood ging aankloppen werd de deur opengedaan door een vriendelijke jonge man die, tot zijn verbazing, voor hem stond in keurige avondkledij. Toen de echtgenote te voorschijn kwam, bleek zij eveneens een heuse avondjurk te hebben aange trokken. In het vale licht van een Colemanlamp stond een bescheiden feesttafel voor het echtpaar klaar.

Deze anekdote zal wellicht bij velen onder ons de herinnering oproepen aan de heikele omstandigheden waarin zij destijds in Afrika de eindejaarsfeesten hebben beleefd : in volslagen isolement, ver van de geliefde thuis, verstoken van alle modern comfort...

Dit verhaal is echter vooral ook typerend voor de ontroerende wil tot zelfbehoud en zelfrespect die zulke mensen aan de dag wisten te leggen midden de harde realiteit van hun dagelijks bestaan, mijlenver verwijderd van onze westerse leefwereld.

Tijdens deze kerstdagen is het goed daaraan nog eens terug te denken. Daarom hebben wij bij deze gelegenheid een aantal kerstherinneringen opgediept uit onze bestendig rijker wordende schat van Afrikaanse herinneringen zoals die in onze databank zijn opgeslagen.

Deze kleine bloemlezing vindt u op de bladzijden 2 tot 5 hierna.

Het Bestuur.

**Het bestuur van Afrikagetuigenissen wenst van ganser harte aan al zijn trouwe leden, vrienden en sympathisanten
een vredevol Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar !**

Verder in dit nummer :

- * Tropische Kerst
- * Onze tweede gezellige ontmoeting in Oostende
- * Op de Congo-boekentafel
- * De unieke archieven van Marcel Pochet
- * Een toneelstuk genaamd "Missie"

TROPISCHE KERST

Zoals hierboven reeds aangekondigd, hebben we hierna een selectie bij elkaar gebracht van herinneringen die onze respondenten over het kerstgebeuren hebben verteld.

018029 – De moeilijkste momenten in de loop van het jaar, vond ik zo, waren Kerstmis en Nieuwjaar. De kerst- en nieuwjaarssfeer, ja, die was eigenlijk ver te zoeken : een middernachtmis in openlucht voor de kathedraal van Stanleystad, tegenover de stroom, zwetend in hemdsmouwen, ja dat was echt niet de kerstsfeer en de afwezigheid van familie deed zich daar wel voelen zodat ik een beetje op mijn tanden moest bijten.

008021 – Ik heb Nyarabuya goed overleefd en kwam tegen Kerstmis terug naar Kibungu. Kerstmis hebben we heel goed gevierd: eerst een feestmaal bij de administrateur, die tevreden was over mijn verslag, dan naar de middernachtmis bij de witte paters in Zaza, op ong. 30 km. De paters kwamen maar een

keer om de maand naar Kibungu, omdat die plaats wat te ver was. 30 km moet je niet nemen zoals van hier tot Brussel, het lijkt veel langer omwille van de slechte wegen. Ook nog Kerstmannetje gespeeld op Kerstdag voor de blanke kinderen van de post en dan was er nog een groot kerstavondfeest bij de veearts.

049059 - Mijn eerste Congolese Kerst was ik helemaal alleen in de brousse. Ik reed naar de middernachtmis in een missiepost van het aanpalend gewest. Ik heb aan de gewestbeheerder niet gevraagd om mijn regio te mogen verlaten en heb het hem ook nooit verteld. In het brousekerkje lagen er op de grond boomstammetjes om op te zitten. Behalve de pater was ik de enige blanke. De zwarten zongen mooie Congolese liederen, maar niets herinnerde aan een Europese Kerst. Voor mijn tweede kerst logeerde ik weer in een gîte, gans alleen, diep in het stille woud.

070051 – Maar er was nog iets: in Kabgayi waren we met niet veel blanke koppels en met Kerstdag, Nieuwjaar en Pa-

sen organiseerden wij grote samenkomsten in een van de drie huizen, grote huizen. Voor alle blanken in de omgeving, waaronder heel veel “aides laics”. We waren soms met 50 en dat was heel plezant. Na de onafhankelijkheid, dacht ik, zou het misschien plezant zijn als we ook eens een paar verpleegsters van het hospitaal vroegen, of Max, een lokale politieke figuur. Maar die mensen hebben de uitnodiging niet aangenomen : dat was niet goed gezien bij hen. Op een van de eerste bijeenkomsten rond Nieuwjaar met president Habiyarimana had hij gezegd: “Travailler ensemble mais privé, séparé. Voilà!” Toch wil ik nog teruggaan.

73057 - Ik heb al gesproken over missiedokter Hantson en ik herinner me een gebeurtenis die de moeite waard is om te vertellen. De eerste Kerstmis samen met mijn vrouw in Rwanda was in 1955. De kerstkalkoen was in dit geval natuurlijk een gewone, wat zwaardere kip. We hadden die avond een feestje belegd bij ons thuis, met een vrijgezel, agent vétérinaire Jean Vermeiren. Er waren wel nog drie andere families in de omtrek, maar die hadden hun kerstfeestje thuis. We zaten met zijn drieën aan tafel en net toen we aan de kip wilden beginnen kwam de keukenboy binnengestormd : “Er ligt een dode in de keuken, kom gauw.” We gingen kijken en inderdaad, de schrijnwerker van de post, een inlander, had een mes- of dolksteek boven aan het hoofd gekregen tijdens een dispuut. Hij verloor geweldig veel bloed. Hij was naar ons komen gelopen en in onze keuken neergevallen. Hij leefde nog en kon nog zeggen : ”Als ik sterf, zorg dat mijn vrouw en mijn twee kinderen niet ontferd worden door mijn familie. Zij moet mijn drie geiten en de hut krijgen, ik ga sterven.” Mijn vrouw en de

agent vétérinaire hebben de wonde bekeken en mijn vrouw heeft met een epileertangetje en twee draadjes de ader dichtgebonden. Ze hebben er al het ijs dat we in onze petroleum-frigo hadden en een verband op gelegd. Het technisch advies kwam van de dierkundige assistent ! Daarmee was ons Kerstfeest natuurlijk afgelopen. We hebben de man op de achterbank van mijn auto gelegd, in dekens gewikkeld, en in volle nacht na drie uur rijden bij de arts gebracht. Deze verrichtte direct een operatie en een bloedtransfusie. En weet u wel : drie weken later stond die man bij ons voor de deur, om ons te bedanken dat we hem het leven hadden gered. Dat was ons kerstfeest.

Mijn bedenking als men dat alles bekijkt: die man, een gewone inlander, in een dispuut voelt dat hij misschien dood blijft, wat doet die? Hij loopt naar de administrateur, naar de blanken, hij gaat niet naar de zwarte chef, nee naar ons. Hij valt bij ons in de keuken, geeft mij zijn testament met de woorden: “zorg voor mijn vrouw en kinderen”. Dat toont toch aan dat wij geen beulen waren zoals sommigen wel eens zeggen. Op de missie van die dokter werden we goed ontvangen en de mens werd ook voor de nacht geholpen.

074008 - Een zwarte heeft twee paters verwittigd die in de omtrek woonden. Het waren Spanjaarden en jagers, ze hadden een geweer. Die bandieten hebben nog eerst op de paters geschoten, maar de paters hebben teruggeschoten, waardoor de bandieten zijn gaan lopen. Dan werd iedereen gevraagd te verzamelen, maar onze Lieve kwam niet en toen hebben ze haar gevonden op haar kamer. Ze had veel geld op haar kamer liggen want het was vlak voor de kerst-

vakantie, waardoor ze geld had van de kinderen voor de bus. Dat lag nog allemaal op tafel, maar dat hebben de dieven blijkbaar niet gezien. Achteraf werden die bandieten doodgeschoten toen ze ergens anders aan het plunderen waren. Ter verontschuldiging hebben ze gezegd dat ze dachten dat onze Lieve een man was omdat ze een broek aan had, want ze was in pyjama. Het was een vulgaire roofmoord.

076055 – *Vraag* : hoe ervoeren de Congolezen de kerst- en nieuwjaarsfeesten, voor hen toch geen traditionele feesten?

Antwoord : Dat was in de parochiekerk te doen. Wij hadden een hele mooie parochiekerk en we gingen er allemaal naar de eucharistieviering. Er stond een stalletje, maar met allemaal witte beelden. Dat moet die mensen toch wat pijn gedaan hebben, denk ik, want de blanken waren er superieur. Het was misschien wel een feest van de blanken maar zij vierden het ook. Wij zetten een kerstboom, wel geen spar, maar een cipres. Mijn vrouw had zelf beeldjes gemaakt en de boys vonden dat leuk. In de kerk werd het feest sterk gevierd, ook met een nachtmis. Met Nieuwjaar kwamen de boys ons bloemen brengen, die ze gewoon plukten in mijn tuin. Bloemen waar ik zolang aan gekweekt had, amaryllis bvb. en wat nog allemaal... Ze stonden in een lange rij “Bonne année!” te wensen. Dan kregen ze iets, gewoonlijk suiker, geen pak suiker, elke grote man kreeg slechts twee à drie suikertjes.

11004 – Ik ben in december 1947 vertrokken met de boot. Na 15 dagen kwamen we aan in Matadi, precies op Kerstdag. De Kerstmis heb ik nog opgedragen op de boot. Daarna zijn we van boord gegaan en met de trein naar Kinshasa

gereden. Ik was met een oudere missionaris die zei: “Kijk, we moeten nog 9 dagen wachten in Kinshasa vooraleer we de rivierboot kunnen nemen naar het binnenland. We gaan even uitstappen bij de jezuïeten in Kisantu.” Dat was echt bijzonder interessant. We hebben daar de realisaties gezien van de jezuïeten, met al hun gebouwen in baksteen. Ze hadden grote steenovens en zeker zes huizen en koeien en zo. Dat was werkelijk een bloeiende missie. Er was daar ook de prachtige tuin van broeder Gilet. Het was echt een zeer leerrijk opont-houd dat we daar gehad hebben.

BVH - Kerstmis 1955. – Aanvankelijk zag ik mijn eerste Kerstdag in dit godvergeten oerwoud in het gewest Dekese met een bang hart tegemoet. Maar nu de Petrofina-mensen hier per boot en vliegtuig waren neergestreken was de situatie veranderd. Op kerstavond vierden ze hun eerste petroleum-boring waarop de hele post – 17 mensen – is uitgenodigd. Na de receptie met rijk buffet en champagne trokken we naar de nachtmis bij de paters Picpussen.

Wat een surrealistisch zicht in de kerk, eigenlijk een grote hangar met een rieten dak : gala-uniformen en smokings vooraan en daarachter een kakofonie van zeshonderd zingende zwarten.

De Petrofina-mensen hadden zelf een klein koor gevormd en terwijl onze hemden door het vocht en de hitte aan ons lijf plakten, zongen ze van “De rijm lag op de daken” en “dat kindeke in een koude stal”... Absurd, dat wel, maar toch wel bijzonder pakkend !

BVH – Kerstmis 1956. – Mijn “term” is halfweg : nog 18 maanden te doen. Terwijl ik op tocht was langs de Lukenie bij de Yalima-stam kreeg ik van de oude

baas de toelating om naar mijn vorige standplaats Dekese terug te keren ter gelegenheid van Kerstmis. Maar waarom eigenlijk, nu Petrofina weer vertrokken is ? Na tot op 1700 m. geboord te hebben zijn ze even plots vertrokken als ze aangekomen waren. Er is in de post niets te doen : vanavond had hier in Businga de rivierboot van Otraco, de “Gistel” moeten aanleggen. Ik ken de kapitein en zijn vrouw : het zijn toffe Westvlamingen en ze hebben een frigo aan boord: dat moest goed worden. Maar de “Gistel” is op een zandbank blijven steken en is dus niet aangekomen. Urenlang heb ik in mijn gîte zitten mijmeren met een fles Cointreau, luisterend naar de tam-tam in het dorp beneden. Het was volle maan en ik heb naar de sterren zitten kijken tot ik er bang van werd. Toen tegen middernacht, zoals altijd, de pinkende Spoutnik kwam overgevlogen, werd het me een beetje te veel : ik heb even gejankt, al vloekend zeggend : “en elders in de wereld zou dat nu Kerstnacht moeten zijn...”

BVH – Kerstmis 1957. – Sedert 6 maanden ben ik nu “commandant” van het grote “Camp de détention” diep in het Dengese woud. De 350 gevangenen en 40 soldatenfamilies bereiden zich voor om uitbundig Kerstmis te vieren. Alle dorpen in de omtrek moesten op jacht en ik kocht 7 antilopen en 3 wilde varkens die deze nacht met veel gezang en lawaai worden geroosterd boven twee grote houtvuren. Door de luidsprekers, gekoppeld aan de batterij van mijn camion, zend ik kerstmuziek uit. Nu, enkele maanden voor mijn verlof en de Expo 58, zal heimwee op mij geen vat meer hebben.

Tijdens de kerstnacht is alles naar wens verlopen : geen enkele gevangene is ont-

sapt en geen enkele soldaat was dronken.

Op Kerstdag zelf kwam pater André de mis opdragen. Het was heel mooi dat de protestanten zich vrijwillig hadden aangeboden om vierstemmige kerstliederen te zingen gedurende de mis want de zang van de katholieke gevangenen was ondermaats...

In de late namiddag kwam de voetbalploeg van Dekese spelen tegen de ploeg van mijn soldatenkamp. Om zeker te zijn van de overwinning liet ik vijf goed spelende gevangenen opnemen in mijn soldatenploeg. Zo hebben we gewonnen en niemand had iets gemerkt.

En wij voegen hier graag nog een toemaatje van Cyriel Van Meel aan toe :

Kerstmis op de Kongostroom

Tijdens de campagne tegen de waterhyacinten op de stroom maakte ik van op het dek van de boot dit schilderijtje, dat nog steeds een ereplaats heeft in mijn woonkamer.

Het had al de hele week gerommeld aan boord, zowel tussen de blanken als de

zwarten. Daarbij kwamen nog de dagelijkse onweersbuien van het regenseizoen met bliksem en donder. Soms hadden we de indruk dat er iemand met een slijpschijf op het dak van de boot aan het werk was telkens er weer een armdikke flits op de antenne insloeg. De sfeer aan boord van de DEC-vloot was onder nul gedaald nadat het resultaat van tien maanden zwaar werk erbarmelijk was afgekeurd en we weer van vooraf aan moesten beginnen. De fut was er uit en er ging geen dag voorbij zonder dat er werd geruzied.

Verlaten tussen de eilanden lagen we voor anker bij een van de dorpjes in de buurt van Isangi. Het vooruitzicht om Kerst en Nieuwjaar in deze zielige afzondering te moeten doorbrengen deed er nog een schepje bovenop. Het minste verkeerd woord en ...

Eén van de opvarenden had de idee gehad voor de gelegenheid een pater uit te nodigen, maar bij de “célibataires forcés” die we, op één uitzondering na, allemaal waren, stond het hoofd er niet naar. De pater werd, met de ons nog resterende beleefdheid, van boord gewezen. Men had al lang besloten zijn zielenheil aan Johnnie Walker toe te vertrouwen. Maar de pater, die een lange tocht per prauw vanuit Bumba of Basoko achter de rug had, wou het er niet zo maar bij laten. Hij bleef in het dorp om een of andere catechist nog wat bij te schaven en bracht tussendoor nog wel een vriendschapsbezoek aan boord.

Toen kwam de Kerstnacht, de maan lag laag boven het woud, half verscholen achter enkele wolkenluiers. Heel de natuur ademde rust, geen onweer, geen bliksem geen regenvlagen meer. De geur van wilde liaanbloesems kwam overwaaien. Beneden in het dorp hoorden we gedempt praten tot plots het hele

dorpsplein baadde in een helder licht, de Colemanlamp van de pater was aangestoken op een tafeltje dat nu een altaar werd.

Aangetrokken door het klare licht kwamen ze één na één te voorschijn op de gangway, onze célibataires forcés.

Alhoewel we de woorden niet konden verstaan die de missionaris daar beneden tot zijn zwarte toehoorders richtte, viel er over ons allen, na al die ruzies en spanningen van de vorige dagen, een diepe rust en dat “Fingerspitzengefühl” alsof de engeltjes zongen rond de kribbe bij onze Leuvense stoof.

EEN TWEEDE GEZELLIGE ONTMOETING IN OOSTENDE

Na een eerste succesrijke vuurproef in mei, lag het voor de hand dat daaraan een vervolg gebreed moest worden. Ons bestuur had altijd gedacht goed bewust te zijn van ons opzet : het verzamelen en veiligstellen van een zo groot mogelijk conglomeraat van herinneringen aan ons gezamenlijk koloniaal verleden. Overigens zijn wij daarmee goed op weg : ons streefdoel van 250 audiovisuele opnames tegen het einde van 2008 ligt binnen ons bereik. Indien onze zustervereniging *Mémoires du Congo* erin slaagt eveneens de verwachte doelstelling te halen, zullen wij volgende jaar samen een indrukwekkend memoriaal van 500 memoires uit onze Afrikaanse tijd in het Museum voor Midden-Afrika hebben gedeponeerd. Dat wordt dus een opmerkelijke manifestatie van onze wil om de herinnering aan dat mythische verleden in Midden-Afrika te redden uit de vergetelheid, de onverschilligheid en de te talrijke misvattingen over dat tijdperk.

Nu blijkt onze activiteit echter een uiterst verheugend bijkomend effect op te leveren : zij biedt de gelegenheid om oude vriendschapsbanden weer aan te knopen en de samenhang onder mensen met gelijksoortige herinneringen na zoveel jaren nieuw leven in te blazen.

De jongste bijeenkomst te Oostende was daarvan weer een prachtige illustratie. Ruim 140 mensen vonden elkaar in de nokvolle zaal El Mar te Oostende voor een bijzonder gezellige zondagnamiddag, waarvoor een gevarieerd programma op touw was gezet.

Voor heel wat aanwezigen was dit een eerste kennismaking met iemand die een beetje onze gastheer was, pater Scheutist Martin Mwibutulu (wat in het Kikongo “geduld” betekent) verbonden als hij is aan de plaatselijke Sint-Petrus-en-Paulus-parochie. Hij aarzelde niet om in feilloos Nederlands zijn gevoelens van diepe gehechtheid aan onze gemeenschap uit te drukken en zijn erkentelijkheid te betuigen voor de inbreng van onze missionarissen in de Afrikaanse gemeenschap.

Na de voorstelling van een veertigtal “koppen”, die de gelegenheid bood om kennis te nemen van onze leden wier getuigenis tijdens de laatste maanden was geregistreerd, was het de gelegenheid om een idee te geven van het pionierswerk van de oprichter van een indrukwekkend veeteeltbedrijf in Katanga, Daniël Demaeght, afkomstig uit Diksmuide. Deze eerbiedwekkende patriarch, wiens zonen ook vandaag nog de activiteiten van hun vader en stichter voortzetten, leverde een geïmproviseerd en deskundig commentaar bij indrukwekkende filmbeelden over een imposante trek van runderen op weg naar Lubumbashi.

Ook de volgende kennismaking kon niet onopgemerkt voorbij gaan. Vorige zomer overleed te Genk op 95-jarige leeftijd pater Wim Van Hoef, Witte Pater van Afrika. Twee jaar tevoren had hij ons nog een prachtig interview toegestaan, waaruit een sprekend fragment werd voorgesteld.

Pater Van Hoef was een van de laatste overlevenden van de campagne in Abysinië, waaraan hij als brancardier en aalmoezenier deelnam. Een detachement van de Weermacht trok er immers ten strijde tegen het Italiaanse leger en oogstte er roem bij de verovering van Saio en de capitulatie van de Italianen. Zoals pater Van Hoef (55 jaar Afrika !) het verhaal van die militaire expeditie aan de man bracht doet niemand het hem na !

Vervolgens kwam dan de film die door Afrikagetuigenissen werd gerealiseerd over de zeevisserij in Congo : “Pioniers naar Tropische Waters” en tenslotte werd nog het hart van alle Katangavrienden in de zaal vermurwd met een nostalgische filmische terugblik op het natuur- en stedenschoon van de koperprovincie.

Natuurlijk schiet dit relaas hopeloos te kort om een idee te geven van de warme en vriendschappelijke sfeer waarin deze ontmoetingsnamiddag verlopen is. Ons bestuur vindt er een aansporing in om in de komende maanden ook elders in het land zijn vrienden en sympathisanten samen te brengen in een zelfde geest van sympathieke en hartverwarmende verbroedering.

Wij danken zeer hartelijk de vriendelijke medewerkers en medewerksters die moeite noch energie gespaard hebben om het iedereen naar de zin te maken

.

OP DE CONGO-BOEKENTAFEL

Guy Vanthemsche : Congo - De impact van de kolonie op België

In ons vorig nummer bespraken wij al de Franse editie van dit werk van Guy Vanthemsche, professor aan de VUB. Voor ons ligt nu de Nederlandse versie in een verzorgde uitgave van de firma Lannoo. De vorige maal hadden we het al over de grote kwaliteiten van dit werk, maar ook over een paar aspecten die minder in onze smaak vielen. Een rijk gedocumenteerd boek dus dat strikt genomen niet over de kolonisatie als zodanig handelt maar over de manier waarop deze episode uit onze nationale geschiedenis in het politieke, economische en sociale leven van België opgevangen en verwerkt werd. Zoals reeds gezegd levert deze studie bijzonder boeiende en leerzame bladzijden op, onder meer over de rol, en meer dan eens ook de persoonlijke rol, die onze opeenvolgende vorsten in deze geschiedenis hebben willen spelen.

Het boek levert geen eenduidige balans op van het koloniaal verleden van België en onthoudt zich bewust zowel van zalving als van een veroordeling.

Een conclusie ligt in elke geval voor de hand : Congo was voor België geen goudmijn zoals de goegemeente vrij algemeen dacht. Het mooiste bewijs daarvan is dat de dekolonisatie allesbehalve een

economische ramp is gebleken : de beperkte knip in het nationaal inkomen van België werd ten overvloede gecompenseerd door de voordelen die de groeiende gemeenschappelijke Europese markt opleverde. De “Golden Sixties” brachten in ons land een ongeziene welvaart.

Gelukkig vinden wij in deze Nederlandse versie ook de onvolprezen en hooggestemde voorrede van professor J.-L. Velut terug. Daarin aarzelt deze ook niet om de auteur vriendelijk te wijzen op zijn nogal materialistische visie op het Congo-gebeuren : voor vele Belgen was Congo heel wat meer dan een loutere kwestie van financieel gewin. Er was ook een onberekenbare input van kostbaar menselijk kapitaal. Hij herinnert er fijntjes aan dat er in 1960 in Congo meer missionarissen dan ambtenaren actief waren.

Ook is de emotionele band met de Congolese leefwereld, waarvan wij vandaag nog dag aan dag bij zovele vrienden de echo opvangen en die nu nog resulteert in een soms pijnlijk “onverwerkt verleden”, helemaal aan professor Vanthemsche voorbijgegaan.

Hoe dan ook is dit in wetenschappelijk opzicht uiterst verantwoorde boek voldoende genuanceerd om het als een hoogstaand en aanbevelenswaardig werkstuk aan te merken. (G.B.)

Victor-Clément Nijs : Congo-Rwanda 1950-1962 – *De memoires van een ambassadeur.*

Kort na de Franse versie van zijn herinneringen aan zijn loopbaan in de Gewestdienst in Congo en Rwanda-Urundi, bezorgt Victor-Clement Nijs ons daarvan nu een Nederlandstalige uitgave. Dat werd dan meteen een kanjer van niet

minder dan 617 pagina's, bijzonder fraai gedrukt en gepresenteerd door de uitgeverij Lannoo.

Het minste dat men kan zeggen is dat de auteur over een uitzonderlijk geheugen moet beschikken: het is een uiterst gedetailleerde kroniek geworden van een twaalfjarige loopbaan, ook niet zonder heel wat gegevens van familiale aard. In vloeiende stijl geschreven, verschaft dit breed uitgesponnen relaas een indringend beeld van het leven in de territoriale dienst en, meer algemeen, van de levensomstandigheden in het binnenland. De auteur neemt ook geen blad voor de mond : zowel de positieve als sommige minder aantrekkelijke aspecten van dat koloniale leven worden onverbloemd uit de doeken gedaan, steeds met naam en toenaam van de betrokken acteurs. Wie in de vijftiger jaren in de Kasaï geleefd heeft, en meer bepaald de gewesten Mweka, Dibaya, Mwene Ditu, Bakwanga gekend heeft zal hier zijn geheugen kunnen opfrissen en zijn eigen ervaringen aan die van V.C. Nijs kunnen toetsen.

Ook over het tweede luik van de carrière van de auteur, dat zich in Rwanda afspeelde, krijgen we overvloedige informatie. Het fundamentele verschil tussen het koloniaal beleid in Congo en het onrechtstreeks bestuur, onder UNO-voogdij, in het feodale systeem dat aan dat land eigen was, wordt er duidelijk in het licht gesteld. De perikelen naar aanleiding van het overlijden van de Mwami Mutara Rudahigwa en zijn opvolging door Kigeri V, het oplopende conflict tussen Hutu en Tutsi, de staatsgreep van Gitarama in 1961, de parlementsverkiezingen van 1961 worden door deze bevoorrechte getuige op levendige en deskundige wijze toegelicht.

In de ondertitel van zijn boek heeft V.-C. Nijs het over "de memoires van een am-

bassadeur". Daarmee loopt hij eigenlijk al vooruit op zijn aangekondigde nieuwe boek, waarin zijn diplomatieke carrière aan bod zal komen. (GB)

DE UNIEKE ARCHIEVEN VAN MARCEL POCHET

Door Guido De Weerd

Wanneer men al dan niet geromanceerde verhalen en studies leest over gebeurtenissen, leven en werk in Afrika, valt het op hoe buitenstaanders dikwijls afwijken van historische waarheden. Er wordt nogal eens een erg persoonlijke interpretatie gegeven van bepaalde feiten uit het Afrikaans verleden. Ook de massamedia, vooral film en televisie, zijn geen uitblinkers in het naleven van de principes van de historische kritiek. Voor de doorsnee burger geldt het oude Latijnse gezegde "*quia dicta erant vera etiam credibantur*": daar het gezegd wordt, wordt het ook geloofd. Dit alles vindt gedeeltelijk zijn oorsprong in de beperkte bereikbaarheid of toegankelijkheid van historische documenten.

Het is dan ook de moeite waard de aandacht te vestigen op de publicatie van een reeks belangrijke officiële documenten m.b.t. de geschiedenis van Rwanda. Deze documenten betreffen nagenoeg de vijftig maanden die de onafhankelijkheid voorafgingen (periode 1957-1962) Zij zijn samengebracht onder de titel: "*Rétrospective: le problème ruandais*". Deze verzameling maakt deel uit van de archieven van Marcel Pochet, voormalig gewestbeheerder in Rwanda en hoofd van de administratieve eenheid (men zou thans zeggen het kabinet) die de Mwami bijstond in zijn verschillende juridische, politieke en administratieve ta-

ken. Uit hoofde van deze functie kwam hij in het bezit van een omvangrijk persoonlijk archief dat eind 2006 gepubliceerd werd in twee delen, elk samengesteld uit een zestal bundels facsimile documenten.

De eerste serie omvat de bundels betreffende de Ruandese acteurs. Hierin vindt men de archieven terug i.v.m. de toenmalige politieke partijen, alsmede de processen-verbaal van de vergaderingen van de “Conseil Supérieur du Pays” (1956/1958), persoonlijk voorgezeten door de Mwami. In deze officiële documenten kan men o.m. kennis nemen van de merkwaardige discussies binnen deze Ruandese Hoge Raad, van het netelig sociaal probleem Mututsi, Muhutu, Twa.

De tweede serie omvat zes bundels aangaande de Belgische acteurs. Hierin vindt men o.m. de verzameling verslagen van de gewestbeheerders der verschillende gewesten (1957), het rapport van de Belgische onderzoekscommissie (1960), de communiqués van de militaire Resident (1959/1962) en de ganse reeks Informatiebladen (Invaho) van de Voogdijoverheid gedurende de periode 1960/1962

Wat de bijzonderheid uitmaakt van deze publicatie is het feit dat, in een streven naar authenticiteit en objectiviteit, deze documenten niet voorzien zijn van enig commentaar. Zij zijn op een rationele logische en chronologische manier gebundeld zonder enige interpretatie of besluitvorming aangaande verleden, heden of toekomst. Aan de geïnteresseerde lezer, historicus, politieke analist of universitair centrum, op basis van deze officiële documenten een persoonlijke interpretatie en besluitvorming te staven.

Daar er over deze periode in binnen- en buitenland meer onwaarheden worden verspreid dan objectieve historische gegevens, zou het goed zijn dat deze documenten een ruime verspreiding krijgen. Internet biedt deze mogelijkheid samen met de technologie tot bescherming en vrijwaring van de authenticiteit die voor digitale publicaties thans kan worden voorzien. Het bestaande www.ethesis.net is een voorbeeld van zulke mogelijkheid.

In afwachting dat deze verhoopte stap wordt gezet, zijn de bundels facsimile's te verkrijgen op volgende adressen:

- Librairie U.O.P.C., Waversesteenweg 218/220, 1050 Brussel. (E-mail: commandes@uopc.be)

- Synergies africaines en Belgique, Leopold II -laan 227, 1080 Brussel (E-mail: kubwayo@compagnet.be)

EEN TONEELSTUK GE- NAAMD «MISSIE»

Zij die dachten dat het fenomeen missionaris tot een ander tijdperk behoorde en gedoemd was om definitief weg te deemsteren hebben het verkeerd voor. Vandaag staat de missionaris weer midden in het nieuws. Directe aanleiding daartoe is de opvoering van het toneelstuk “Missie” in de Koninklijke Vlaamse Schouwburg te Brussel.

De auteur ? David Van Reybrouck, doctor in de archeologie van Leuven, Leiden en Cambridge, werkte in Egypte, Sardinië en Zuid-Afrika. Hij doorreisde ook herhaaldelijk Congo, waar hij wel twintig missionarissen interviewde zoals bijv. de bekende pater Jo Deneckere, die de gruwel van Ituri beleefde en witte pater André Thijs, die thans in Bukavu verblijft.

Na een urenlang interview zou deze laatste de inspiratiebron worden voor het genoemde toneelstuk dat van 14 tot 23 december te Brussel opgevoerd werd en ook nog een vertoning zal krijgen op 14 januari 2008 te Leuven. De enige acteur heet Bruno Vanden Broucke.

De auteur heeft ernaar gestreefd te doorgronden wie die missionarissen zijn, wat ze draagt en steunt, wat de betekenis is van hun leven, hun avontuur, hun verwezenlijkingen, ook na de koloniale tijd, nu ongeveer alles in Congo teniet is gegaan.

Het stuk bestaat uit een monoloog waarin een oude maar nog steeds vitale missionaris in Oost-Congo terugblijkt op zijn leven. Dat doet hij met verbazing, veerkracht en verdriet. In een verbrokkelde monoloog vol horror en humor denkt hij na over zijn keuzes, engagement en vertrouwen.

Ook de wisselwerking tussen missie en mystiek komt in het stuk aan bod : gaat je voorkeur uit naar een contemplatief leven of verkies je de handen uit de mouwen te steken ?

Dit merkwaardig stuk van Van Reybrouck impliceert een herwaardering van de missionaris, een eerherstel voor deze mens die vandaag door enige waas van tragiek omweven is.

Laten wij hopen dat dit stuk eerlang elders in Vlaanderen weer op de affiche zal komen. (GB)

genheid bereid zou zijn om een handje toe te steken.

Bereidwillige belangstellenden gelieven zich te wenden tot de voorzitter (g.bosteels@skynet.be)

Deze nieuwsbrief is uitgegeven door de VZW

AFRIKA-GETUIGENISSEN

Met steun van de
Vlaamse overheid

Zetel en secretariaat :

Hollandsvin 4, 3120 Tremelo

Telefoon en fax : 016 53 18 64

cyrieltanmeel@hotmail.com

Bankrekening : 001-4254043-87

Niets uit deze nieuwsbrief mag worden overgenomen, gekopieerd of gepubliceerd zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Medewerking gezocht

Met dank bij voorbaat kijken wij uit naar een computervaardige medewerker, vertrouwd met elektronische beeldverwerking, die bij gele-